

Falih Rifkının ihtidası

Yazan : PEYAMI SAFA

Maarif Vekâletine gelir gelmez, Hasan Âli Yücelin ilk işi, «Kültür Bakanlığı» tabirine arka kapıyı göstermek oldu. Bu kararı alkışlayan ve türkçede istikrar arayan ilk yazının altında, iddia edildiği gibi, Falih Rifkî Atay değil, İbrahim Alâeddin Gövsa imzası vardı. İbrahim Alâeddin Gövsa, «Bakanlıktan Vekâlete» serlevhasını taşıyan bu yazısında, türkçenin kursağına birer kayış gibi oturan «bakan, acun ilâh...» gibi zibidi kelimelerden şikâyet ediyor, lisan da istikrarın ve itidalin irtica demek olmayacağını yazıyordu.

Diğer muharrirlerimiz ve bu arada Falih Rifkî Atayımız da bahse karıştılar. Bir de baktık ki vaktile bizim gibi düşünenlere ve doğrudan doğruya bana karşı «bakan, işyar, görü» gibi talihsiz kelimeleri müdafaa eden aynı Falih Rifkî Atay, şimdi kalkmış, diyor ki: «Ne ölmüş olanı diriltebiliriz; ne de lüzumu olmayana hayat verebiliriz. Köye kadar giden «müdür» kelimesinden kurtulmak için neden boş yere emek verelim? Yahud herhangi bir lehçedeki herhangi bir meçhul söze revac vermeğe neden çalışalım?»

Aynı Falih Rifkî Atay, 1935 senesinde «görü» kelimesinin Uğuz destanından alındığını ve «manzara» yerine yaşayacağını iddia etmişti; şimdi ölmüş olanı diriltmeyeceğimizi söylüyor. Aynı Falih Rifkî Atay «memur» kelimesine karşı mahud «işyar» kelimesini müdafaa etmişti; şimdi köye kadar giden «müdür» kelimesinden kurtulmak için boş yere emek vermemizin doğru olmadığını yazıyor. «Memur» kelimesi de köye kadar giden sözlerden değil miydi? Ben bunu geçen gün bir fıkramda yazdım ve muhterem meslekdaşın vereceği cevabı merakla bekledim.

Doğrusunu söyleyim: Cevab vermeyeceğini biliyordum. Nitekim, cevab olmağa çalışan ve cevab olmaktan pek uzak son yazısında, bu arkadaş, benim fıkramdan tek kelime ile bahsetmiyor; yalnız irtica değil, istikrar dediğini haber vererek İstanbul muharrirlerinin kendisini anlamadıklarını ve bu noktada yalnız Hüseyin Cahidle mutabık kaldığını yazıyor.

Hüseyin Cahid Yalçının ta 1932 Dil kurultayındaki sözlerinden en son yazılarına kadar lisan bahsinde nasıl düşündüğünü, ne söylediğini ve ne yazdığını hep biliriz. Hüseyin Cahid için istikrar itidalden ayrılmaz. Bunu ilk Dil kurultayında ne kadar yüksek sesle söylediğini hepimiz hatırlıyoruz. Şu zamaneye bakınız ki daha dün kadar makalelerinin üstüne «başbetke» ucubesini konduran Falih Rifkî Atay da, meğer Hüseyin Cahid Yalçın gibi düşünüyor muş da bizim hiç mi hiç haberimiz yokmuş!

Pek güzel, değerli ve sevgili Falih Rifkî Atay, yedi senedenberidir bütün o lisan aykırılıklarına taraftar değildiniz de niçin 1932 denberi açılan Dil kurultaylarının hiçbirinde ortaya çıkıp tek kelime söylemediniz? Hüseyin Cahid Yalçına açıkça hak veren bir tek yazınız var mıdır? Niçin doğruyu haykıran ve yapayalnız kalan bu hocanızı yedi sene, hiç müdafaa etmediniz de bugün onunla mutabık olduğunuzu yazıyorsunuz? Bilâkis, siz bu yedi sene içinde Hüseyin Cahid gibi ve benim gibi düşünenlere hücum eden makaleler de neşrettiniz! Hatta bugün Hüseyin Cahidın de, onun gibi düşünenlerin de bir ağızdan tenkid ettikleri çetrefil türkçeli mekteb kitaplarını yazanlardan biri de siz değil misiniz? Şimdi bütün o iddiaların bir tecrübe olduğunu söylemek istiyorsunuz. Geçende «Akşam» gazetesinin de sorduğu gibi «çocukların kafası tecrübe tahtası mıdır?» Bundan başka, o tarihte, bu tecrübenin muvaffak olmayacağını iddia etmiş olanlara karşı, muvaffak olacağına inanmış olanların bugünkü vaziyetleri, lisan bahsinde yüksek sesle konuşmak mıdır? Yoksa, oldukça zor bir itirafın boş kalan yerini telâfi edecek kibar bir sükût mu?

Falih Rifkî Atay, son yazısında, bana karşı vaktile çetrefil türkçeyi müdafaa etmiş olduğunu hiç hatırlamamazlıktan gelerek 1935 tarihli bir yazısında şu üç kaideyi ortaya koymuş olduğunu yazıyor ve böylece, dört senedenberi fikirlerinde bir değişiklik olmadığını söylemek istiyor.

Üç kaide şu:

1. — Yeni kelimelerimizi Uğuz sesine (?) göre ölçeceğiz.

2. — Hiç olmazsa 50 yıllık dil evriminin bizi nereye doğru götürmekte olduğunu düşüneceğiz.

3. — Artık batı kültürünün çerçevesi içinde olduğumuzu unutmayacağız.

Şu üç maddenin hazin sarahatsizliğine mukabil, Falih Rıfkı Atayın çetrefil türkçeyi açıkça müdafaa eden ve onu bir tecrübe olarak değil, ebedî lisan prensipleri olarak ortaya süren yazıları vardır. Bunun örnekleri kendi yazdığı ve geçen seneye kadar okutulan mahud okuma kitaplarında pek boldur. Kendi nezareti altında kurulan «Ulus» gazetesinin ikinci sahifesinde bugün hâlâ göze batan o soysuz «yankılar» kelimesi nedir? Aca- ba Falih Rıfkı Atay, bugün Hüseyin Cahid Yalçınla bir ağızdan istikrar is- terken bu «yankılar» ucubesinin güzel türkçede karar kılmasında da onunla mutabık mıdır?

Ne gezer! Bu, zeki Falih Rıfkı Ata- yın yeni politikasıdır. Yoksa, muhterem «Yankılar» hâmisî de pek iyi bilir ki Hüseyin Cahid Yalçının istikrardan kas- dettiği mana, «yeni kelimelerimizi Uğuz sesine göre ölçerek» değişmez hüviyetle- rini tayin etmek değildir. Hüseyin Cahid Yalçın için de, bir lisanın tekâmül pren- siplerini bilenler için de, Falih Rıfkının «Uğuz sesi» tabir ettiği şeyin «ölmüş olanı diriltmeğe çalışmaktan başka» hiç bir manası yoktur. Hatta bu kadarı bile o acayib Uğuz sesine bir mana ihsan et- mek olur!

Hayır! Falih Rıfkıya ve her sevdiği- miz değerli Türk muharririne yakışan şey, bugün, istikrar ve itidal bahsinde Hüseyin Cahidin de, başkalarının da, be- nim de senelerdenberi bin kere yazıp söylediğimiz şeyleri yeni ve şahsî bir bu- luş gibi ortaya sürmek değil, hakikati söy- lemektir ve hakikat de şudur: Belki Fa- lih Rıfkı da istikrar ve itidal taraftarları gibi düşünüyor, fakat bunu bizim kadar açık yazmak söyle dursun, işine elverirse onlara, hücum etmeğe kadar varıyordu.

Şimdi biz, ancak bu haksızlığını itiraf etmesi şartile, ona, Hüseyin Cahid Yal- cınla beraber düşünmeğe başlamak şere- finî çok görmiyebiliriz!

PEYAMI SAFA

